

‘Over seksualiteit wordt veel níét gezegd’

De coronasluiting doorkruist het land, maar het is ook de Week van de Lentekriebels. Met extra aandacht in het onderwijs voor seksuele voorlichting, bijvoorbeeld via seksganzenbord.

tekst Sara Luijters, foto Lin Woldendorp

→ Technasium-leerlingen uit de tweede klas van het Keizer Karel College in Amstelveen spelen het seksganzenbord over seks. Docent Bas Higler kijkt toe.

W

“Wie wil er een zaadje zijn, wie een eikel?” vraagt biologie-docent Bas Higler aan het Keizer Karel College in Amstelveen. Tijdens zijn les, met het onderwerp voortplanting als thema, speelt een groepje leerlingen uit de tweede klas van het technasium het ‘Seks is meer... Ganzenbord’.

Keizer legt de spelregels uit: “De rode kaartjes gaan over wat je vindt, de groene over wat je weet, en als je samen op een hokje komt, pak je een grijs kaartje, dat gaat over wat je denkt. Iedereen heeft één zwarte escape-fiche, die je kunt inzetten als je een vraag echt niet wilt beantwoorden. Ik zie aan jullie gezichten dat jullie het best spannend vinden om te gaan praten over seks. Raar eigenlijk, want iedereen doet aan seks. Anders zouden we hier niet zitten, toch?”

Hij speelde het spel ook op de Open Schoolgemeenschap Bijlmer (OSB), waar hij jarenlang biologiegaf. “Daar waren sommige jongeren al op jonge leeftijd wat verder met seksualiteit. Door het seksganzenbord te spelen kwamen ook meer beladen onderwerpen naar boven, zoals kelderboxseks en iemand pijpen voor een tientje op het toilet. Het vormde een goede aanleiding om daar serieuze gesprekken over te voeren. Over seksualiteit wordt heel veel níét gezegd, terwijl het juist heel belangrijk is om het er open over te kunnen hebben samen.”

zenbord moeten er soms ook beurten worden overgeslagen, bijvoorbeeld als je op het volgende vakje komt: ‘Ho, stop! Je hebt geen voorbehoedsmiddel gebruikt. Ga eerst naar de winkel om condooms te kopen. Sla een beurt over.’ Het zorgt voor de nodige hilariteit.

Bij de vraag ‘Stel je voor, jij bent of je vriendin is zwanger. Wat zijn voor jou redenen om de baby te houden?’ roept de grappenmaker uit de groep: “Kinderbijslag!”. De jongen naast hem zegt dat hij abortus in elk geval zou afkeuren. “Dat is toch iemands leven vermoorden.” En wat vinden ze van een meisje dat condooms bij zich heeft? “Dan doet ze het iets te vaak,” meent de grappenmaker.

Higler, die zijdelings meeluistert om de leerlingen zo vrijuit mogelijk met elkaar te kunnen laten praten: “Dit zijn interessante onderwerpen om later in een les op terug te komen.”

Pijpen voor een tientje

Sinds twee jaar speelt Higler het spel met leerlingen uit de tweede en de vierde klas. Voor de onderbouw en de bovenbouw zijn er sets met leeftijdsgeschikte vragenkaartjes. “Het is heel belangrijk dat jongeren leren praten over alles wat met seks te maken heeft. In het begin is het vooral veel lachen en roepen, maar naarmate het spel vordert, worden ze meer open en gaan ze elkaar echt dingen vertellen.” Hij speelde het spel ook op de Open Schoolgemeenschap Bijlmer (OSB), waar hij jarenlang biologiegaf. “Daar waren sommige jongeren al op jonge leeftijd wat verder met seksualiteit. Door het seksganzenbord te spelen kwamen ook meer beladen onderwerpen naar boven, zoals kelderboxseks en iemand pijpen voor een tientje op het toilet. Het vormde een goede aanleiding om daar serieuze gesprekken over te voeren. Over seksualiteit wordt heel veel níét gezegd, terwijl het juist heel belangrijk is om het er open over te kunnen hebben samen.”

Als de les is bijna klaar is, vraagt een meisje of ze het spel mogen afmaken. Ze begint er net lol in te krijgen. “In het begin was het best ongemakkelijk, maar het werd al snel minder lastig om er samen over te praten.”

Doorsturen van blootfoto's

Marjolein Hottentot (57) bedacht het spel. De eerste versie maakte ze in 1986 tijdens haar laatste jaar van lerarenopleiding d'Witte Lelie. “Toen ik na het halen van mijn diploma gezondheidskunde seksuele voorlichting ging geven op verschillende scholen, heb ik een dummy gemaakt met extra vragen. Ik knipte zelf eicellen en zaadcellen als pionnen, ontwierp het bord en plastificeerde de vragenkaartjes. Het spel bleek een mooie aanvulling op de lesmethode Lang Leve de Liefde van Rutgers, waar ik ook mee werkte.”

Door de jaren heen werden de vragensets uitgebreid met vragen van de leerlingen zelf. Van ‘Is aids je eigen schuld?’ en ‘Stel je bent verliefd op iemand die tien jaar ouder is, kun je daar verkering mee hebben?’, tot ‘Hoe kom je te weten hoe je moet tongzoenen?’. Ook kwamen er door de jaren heen andere vragen bij, zoals over het maken en doorsturen van blootfoto's of transgenders.

Toen Hottentot in 2016 stopte met lesgeven, besloot ze dat de tijd rijp was om het spel op de markt te brengen. “Ik ben toen met een grafisch vormgever aan de slag gegaan en in anderhalf jaar tijd hebben we het spel ontwikkeld tot wat het nu is. Ik financierde alles zelf. Met een gedrukte dummy ging ik langs scholen, ik speelde het in klassen en besprak het spel met docenten. Voor ik er duizend liet drukken, had ik er al vijftig in bestelling.”

Inmiddels zijn er vijf versies: een voor de basisschool, twee voor de middelbare school, een voor (licht) verstandelijk beperkten en een voor mbo-studenten zorg en welzijn die gaan werken met regenboogouderen.

Het seksganzenbord wordt op veel scholen in Nederland

en België gespeeld, waaronder in Amsterdam het Montessori College Oostpoort, de OSB en het Keizer Karel College.

Grenzen aangeven

Hottentot: “Ik merkte als docent dat porno een steeds grotere rol ging spelen in hoe jongeren over seksualiteit denken. Wat ze zagen, namen ze voor waar aan. Ik miste het met elkaar praten over seks; het oogcontact, het blozen, het zoeken naar woorden. Open kunnen praten over seksualiteit helpt jongeren om beter hun wensen en grenzen aan te geven. Door te oefenen in het praten over seks en relaties, leren ze dat het veel meer is dan alleen geslachtsgemeenschap. Het spel is een laagdrempelige manier om een gesprek los te maken onder jongeren, iets wat je als docent tijdens een klassikale les meestal niet voor elkaar krijgt.”

Als een onderwerp te gevoelig ligt, kan een docent besluiten om de kaartjes met dat onderwerp eruit te laten, legt Hottentot uit. “Ik heb eens meegemaakt dat er net een blootfoto van een meisje in de klas was gedeeld. De vraag daarover heb ik er toen uitgehaald, ik wilde haar niet nog meer voor het blok zetten.”

De reacties zijn tot nu altijd positief, zowel van docenten als leerlingen. ‘Juf, wanneer mogen we het seksganzenbord weer spelen?’ is een veelgestelde vraag, zegt Hottentot. Veel scholen bestellen één spel. Andere, zoals het Keizer Karel College, nemen er gelijk zes af. “Het zou geweldig zijn als straks elke school in Nederland het spel heeft. Mijn droom is dat het straks ook over de grens gespeeld gaat worden. Ik heb al aanvragen binnen uit Engeland, Wallonië en zelfs Ghana.”

De Week van de Lentekriebels, van 16 tot en met 20 maart, www.rutgers.nl. Kijk voor informatie over het Seks is meer... Ganzenbord op www.olein.nl.

4x schone handen

productie Esther Muller

Faire hygiëne

We kunnen niet om het coronavirus heen en één van de belangrijkste voorzorgsmaatregelen is het goed wassen van je handen. Dr. Bronner's heeft een handige handhygiënespray die je ook als luchtverfrisser kunt gebruiken. Het 160 jaar oude familiebedrijf vindt het belangrijk om niet als enige te profiteren. De ingrediënten voor de volledig natuurlijke producten worden allemaal fair trade ingekocht.

Prijs: €6,75 voor 60 ml, www.drbronnens.nl

Plantaardige alcohol

Skins Cosmetics maakt verschillende handreinigers waar je geen water voor nodig hebt, net als het Zweedse parfumuhs Byredo, dat bij vier van zijn geuren een *rinse-free* handzeep biedt. Ook het Oostenrijkse Susanne Kaufmann heeft een desinfecterende hand-spray. Haar natuurlijke Purif-i wordt geroemd omdat er plantaardige alcohol in het product zit, die de handen verzorgt in plaats van uitdroogt.

Prijs: €19,00 voor 75 ml, via www.skins.nl

Niet plakkerig

Ook Aesop heeft een ‘zeep zonder water’ – zelfs zonder pandemie een veelgevraagd product. De Resurrection Rinse-Free Hand Wash is een reiniger op basis van alcohol, die niet plakkerig aanvoelt. De prettige geur is een mix van mandarijnshillen, rozemarijnblaadjes en cederhout. Hoewel het de handen niet uitdroogt, is er ook een bijpassende verzorgende handcrème.

Prijs: €9,00 voor 50 ml, Aesop, Utrechtsestraat 93

Wijs met water

Het Spaanse Haan verpakt zijn handzeep in een platte, rechthoekige vorm. Het past zo makkelijker in je tas en de gekleurde, volledig recyclebare verpakking ziet er ook nog eens leuk uit. Met hun zeep willen de oprichters ons bewuster met water laten omgaan. Twintig procent van de winst gaat naar schoonwaterprojecten in Afrika. Dat is 134 liter water per verkocht product.

Prijs: €6,95 voor 30 ml, www.haanready.com